

Regeringens skrivelse

1983/84: 97

med redogörelse för telefonavlyssning vid förundersökning angående grovt narkotikabrott m. m.:

beslutad den 22 december 1983.

Regeringen överlämnar till riksdagen enligt bifogade utdrag av regeringsprotokoll en redogörelse för tillämpningen under år 1982 av bestämmelserna om telefonavlyssning i rättegångsbalken vid förundersökning angående grovt narkotikabrott m. m.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

STEN WICKBOM

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-12-22

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Petersson, Andersson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Wickbom

Skrivelse med redogörelse för telefonavlyssning vid förundersökning angående grovt narkotikabrott m. m.

Bestämmelser om bl. a. telefonavlyssning som tvångsmedel vid beivran av brott finns – vid sidan av de grundläggande reglerna i 27 kap. rättegångsbalken (RB) – i lagen (1952:98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål och i lagen (1957:132) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m. Särskilda bestämmelser om telefonavlyssning finns också i lagen (1975:1360) om tvångsätgärder i spaningssyfte i vissa fall (spaningslagen). 1952 års lag och spaningslagen är tidsbegränsade och gäller efter den senast beslutade förlängningen av giltighetstiden till utgången av år 1984 (prop. 1983/84: 57, JuU 9, rskr 68; prop. 1983/84: 51, JuU 10, rskr 69).

Särskilda bestämmelser i ämnet fanns tidigare också i lagen (1969:36) om telefonavlyssning vid förundersökning angående grovt narkotikabrott m. m. Den lagen, som hade tidsbegränsad giltighet, upphörde att gälla vid utgången av juni månad 1981 samtidigt som vissa ändringar i narkotikastrafflagen (1968:64) och lagen (1960:418) om straff för varusmuggling trädde i kraft (prop. 1980/81: 76, JuU 25, rskr 211). Förutsättningarna för telefonavlyssning vid förundersökning angående grovt narkotikabrott och grov varusmuggling regleras numera i 27 kap. RB.

I samband med tidigare årliga propositioner om förlängning av 1969 års lag lämnades också en redogörelse för tillämpningen av lagen, den sista i proposition 1980/81: 33. Redogörelserna byggde på uppgifter från rikspolisstyrelsen (RPS). Efter lagändringarna år 1981 har någon redovisning rörande telefonavlyssning vid förundersökning angående narkotikabrottslighet inte lämnats på sätt som skett tidigare. Däremot har justitieutskottet

i särskild ordning från justitiedepartementet fått del av RPS: s redogörelse till regeringen såvitt gäller år 1981.

Justitieuetskottet har behandlat frågan om parlamentarisk kontroll i fråga om telefonavlyssning. I sitt av riksdagen godkända betänkande uttalade utskottet (JuU 1981/82: 54, rskr 298) bl. a. att det var angeläget att riksdagens möjligheter till insyn i fråga om telefonavlyssning vidmakthölls och, om möjligt, byggdes ut. Insynen borde ske i form av en årlig redovisning i proposition eller skrivelse till riksdagen. Den borde såsom hittills avse telefonavlyssning enligt spaningslagen eller motsvarande lagstiftning och vid förundersökning angående grovt narkotikabrott och grov varusmuggling av narkotika och därjämte övrig telefonavlyssning enligt de grundläggande reglerna i RB.

En redogörelse för tillämpningen av telefonavlyssning enligt spaningslagen har nyligen överlämnats till riksdagen med regeringens skrivelse 1983/84: 49.

RPS har i skrivelse den 24 november 1983 till regeringen lämnat en redogörelse för telefonavlyssning vid förundersökning angående grovt narkotikabrott m. m. avseende år 1982. I skrivelsen anförts bl. a. följande.

Telefonavlyssning vid förundersökning angående grovt narkotikabrott och grov varusmuggling avseende narkotika har tillämpats efter samma principer som tidigare. Telefonavlyssning har således begärts endast i särskilt angelägna fall då starka misstankar om organiserad eller annars omfattande handel med narkotika har förelegat och då alla andra spaningsmetoder har prövats. Huvudsyftet har liksom tidigare varit att avslöja storsmugglingen till och storlangningen inom landet.

RPS har i likhet med tidigare tillämpat en viss förhandsprövning av ärenden där telefonavlyssning har aktualiserats. Detta är från central synpunkt sett påkallat av ett informations-, kontroll- och samordningsbehov samt när det gäller prioriteringen av tillgänglig utrustning. Härvid görs alltid en bedömning – förutom av de formella förutsättningarna – huruvida äsyftat resultat kan uppnås med mindre ingripande medel. Endast om konventionella metoder är uttömda eller bedöms otjänliga kommer telefonavlyssning i fråga.

Antalet fall i vilka domstol har meddelat tillstånd att avlyssna samtal till eller från en eller flera telefonapparater som innehåfts eller begagnats av för grovt narkotikabrott eller grov varusmuggling avseende narkotika misstänkta personer uppgår under 1969-1982 till följande.

1969	28	1976	64
1970	39	1977	122
1971	44	1978	102
1972	34	1979	147
1973	46	1980	220
1974	44	1981	277
1975	42	1982	313

Antalet telefonavlyssningar har således fortsatt att öka under 1982. RPS framhåller att ökningen torde bero på en fortsatt intensifierad narkotikabekämpning men även på de föreliggande svårigheterna att bekämpa den allvarligare narkotikabrottsligheten med konventionella spaningsmetoder. Man kan enligt RPS konstatera att flertalet fall av avlyssning leder till att den avlyssnade döms till frihetsberövande påföljd. Det är dessutom vanligt att frihetsstraff ådöms inte bara den som avlyssnas utan även andra personer i samma utredning.

RPS har vidare överlämnat en detaljerad redogörelse för samtliga fall av telefonavlyssning under år 1982 vid förundersökning angående grovt narkotikabrott m. m. Av denna framgår därutöver att sådan avlyssning som avses i RB i ett par fall har använts även vid misstanke om annan brottslighet än narkotikabrottslighet (mordutredningar). Jag har från RPS inhämtat att telefonavlyssning i sådana fall förekommer mycket sällan.

Jag hemställer att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad som i det föregående anförts om tillämpningen av bestämmelserna om telefonavlyssning vid förundersökning angående grovt narkotikabrott m. m.

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.